

Jana Popelková: Folkloristické práce Jana Bartoše a literatura pro děti

Posudek vedoucího bakalářské práce

Tématem bakalářské práce Jany Popelkové je dílo národopisce, sběratele, filologa a organizátora moravského národního života Františka Bartoše, resp. jeho práce, které se věnují dětem a dětské literatuře. Výběr tématu považuji za přednost práce, protože povědomí o Bartošově významu se v posledních desetiletích soustavně vytrácí, tím spíše potom představa o jeho místu roli znalce a propagátora studia dětského folkloru.

Za slabinu naopak považuji popisnost a nenápaditost práce. Bakalářská práce sice nemusí být nutně objevná, ale mělo by v ní být patrný alespoň nějaký osobní postoj, nějaká míra zaujetí a vůle k sebe prezentaci. To v tomto případě patrné není. Úvodní kapitoly se celkem funkčně zabývají kontextem, tedy proměnami folkloru v průběhu 19. století a situací literatury pro mládež. Tady mám jen jedinou poznámku: řadit Ludvíka Kubu mezi sběratele lidové slovesnosti vedle Erbena a Sušila, „ve druhé vlně od 40. let 19. století“, považuji u autora, který se narodil v roce 1863, za poněkud příliš velkorysý. Jako statickou a všeobecnou lze označit také charakteristiku osobnosti a díla Františka Bartoše v následující kapitole. Důležité je ale autorčino podtržení významu Bartošova článku *Život a literatura jako metodologického východiska pro uplatňování lidové slovesnosti v rámci výchovy a hodnotového směřování dětí a mládeže*. Diplomantka připomíná i Bartošovu obhajobu dětské fantazie v této stati, ale zdůraznit podnětnost Bartošovy úvahy v tomto směru se jí úplně nezdařilo.

Nejobsáhlejší část bakalářské práce představuje následující charakteristika Bartošovy sbírky dětské slovesnosti *Naše děti*. Autorka tuto kapitolu vhodně nazvala „popis sbírky“, protože jde skutečně téměř výhradně o popis. Popelková podrobně popisuje tři po sobě následující části souboru (*Dítě v rodině*, *Děti mezi sebou*, *Dítě v obci*), aniž by se např. nad touto kompozicí samostatně zamyslela. Součástí obsáhlého popisu žánrů a motivů v Bartošově sbírce jsou i autorčiny pokusy postihnout morální zásady, jež se říkadla, hádanky, písně a básně obsažené ve sbírce pokoušely vstřípnit dětským recipientům. Podle Popelkové spočívají především ve schopnosti rozlišit dobro a zlo, ve schopnosti citové účasti a v přijetí zodpovědnosti za svěřený úkol.

Menší pozornost než *Našim dětem* věnuje autorka druhému Bartošovu souboru dětské slovesnosti, sbírce *Kytice*. Správně rozpoznává, že zatímco *Naše děti* jsou sbírkou různorodých textů tematicky vztahených k dítěti, *Kytice* je už souborem, který je dětem přímo určen a aktivně se pokouší na ně působit. V tomto směru jistě mají význam především pohádky, didaktičností a zvířecími protagonisty často blízké bajce. Přínos sbírky pro dětského čtenáře autorka opět shledává především v nenásilném poukazu k lidské vzájemnosti a úctě a v respektu vůči kolektivně sdíleným mravním normám.

Pokusem o zasazení Bartošova souboru folklorní poezie je její srovnání s tehdejší umělo dětskou poezií, jak ji tvořili její klasikové, Josef Kožíšek a Josef Václav Sládek.

Přestože i toto srovnání zůstává na obecné rovině konstatování motivických shod, jsou zde naznačeny zajímavé rozdíly např. ve způsobu prezentace nacionality a vztahu k vlasti obecně. Právě v těchto souvislostech by možná bylo produktivnější jiné srovnání, které by ukázalo Bartošovo místo ve vztahu k objevování moravského folkloru romantizujícími literáty na přelomu 19. a 20. století.

Autorka i přes zjevnou snahu své téma zcela nenaplnila. Její rozборы textů ve sbírkách *Naše děti* a *Kytice* zůstávají povšechné, o hlubší, interpretačně zacílenou analýzu se nepokusila. Ukázat průkopnický význam Bartoše ve vztahu k dětskému folkloru se jí tak podařilo jen zčásti. Přestože uvádí odpovídající množství prostudované literatury, v práci ji většinou nedokáže funkčně využít. V textu zamrzí i některé gramatické chyby („osobnosti... se stavěli“, „děti... nezapomněli“) a nepřesné citace (Voráček píše o „utváření povědomí českého domova“, ne o „utváření podvědomí“, s. 9).

Práci doporučuji k obhajobě.

28. 1. 2014

PhDr. Václav Vaněk, CSc.